

	Erősségek	Gyengeségek
	<ul style="list-style-type: none"> ■ A város környezeti állapota megfelelő (pl. víz- és levegőminőség) ■ Esztétikus és városias a településkép ■ A város országos jelentőségű műemlékekkel rendelkezik ■ A lakásállomány 2000 óta jelentősen megújult ■ A közműellátottság aránya a víz, a szennyvíz, a villany és a gáz tekintetében egyaránt magas ■ A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya magas ■ A belterületi utak többsége szilárd burkolattal ellátott ■ Jól szervezett a közösségi közlekedés 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Nagy a város külső energiafüggősége mind a lakosság, mind a vállalkozások, mind a közszféra tekintetében ■ A megújuló energiaforrások részaránya jelenleg még alacsony ■ A településkép nem teljesen egységes ■ Alulhasznosított területek találhatóak a városközpontban ■ A város egyes részein viszonylag alacsony a zöldfelületek aránya ■ A közparkok egy része felújításra szorulnak ■ Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya viszonylag magas ■ A településen áthaladó forgalom részben megterheli a város belterületi úthálózatát ■ A belterületi utak egy része nem megfelelő minőségű ■ A külterületi utak többsége burkolat nélküli ■ A település kerékpáros úthálózata hiányos
Közszolgáltatások	<ul style="list-style-type: none"> ■ A legtöbb szolgáltatás esetében a szükséges infrastruktúra megfelelő ■ Széles körű és magas színvonalú oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások állnak a lakosság rendelkezésére ■ A szolgáltatások egyenlő elérhetősége biztosított a város, illetve egyes szolgáltatások esetében a térség lakosai számára is ■ Aktív kulturális, közösségi és sportélet jellemző a városban ■ A közszolgáltatási intézmények belső és külső együttműködése intenzív 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Egyes közintézmények infrastrukturális állapota nem megfelelő ■ Az önkormányzat befolyása egyes közszolgáltatások esetében a megváltozott fenntartói viszonyok miatt korlátozott (pl. köznevelés) ■ Az egészségügyi és szociális ellátóhálózat leterhelt, valamint a hátrányos helyzetű esélyegyenlőségi csoportok elérhetősége alacsony, azok alulreprezentáltak.

	Lehetőségek	Veszélyek
Gazdaság	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az M3 autópálya, a fel- és lehajtó csomópont közelsége növeli a térbeli helyzetből adódó előnyöket, javítja a város tőkevonzó képességét ■ Újabb jelentős befektetők jelennek meg a városban ■ Az önkormányzati és a vállalkozó szféra közötti együttműködés erősödik ■ Intenzívebbé válnak a határon átnyúló gazdasági kapcsolatok ■ Erősödik a város logisztikai szerepköre ■ K+F tevékenységek jelennek meg a primer, szekunder szektorokban ■ Elterjednek az alternatív mezőgazdasági tevékenységek ■ A bio mezőgazdasági termékek iránti kereslet növekedése prognosztizálható hazai és európai szinten egyaránt ■ A gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) szerepe felértékelődik ■ A nem kiemelt termőhelyi adottságú területek által érintett településként a mezőgazdaság speciális támogatása várható ■ Nőhet a belföldi és a külföldi turisztikai kereslet ■ A vendégforgalomban előtérbe kerül a kulturális és örökségturizmus, valamint a gyógy-, wellness- és termálturizmus ■ Csökken az idegenforgalom szezonalitása ■ A város vonzerő- és szálláshelykínálata nő az intenzív befektetői érdeklődés miatt ■ További jelentős pályázati források megjelenése várható 	<ul style="list-style-type: none"> ■ A kiskereskedelmi tevékenység keresleti és kínálati viszonyai kedvezőtlenül változhatnak a multinacionális kereskedelmi láncok és a jogszabályi változások miatt ■ A kedvezőtlen pénzügyi folyamatok és az energiaválság tovább gyűrűző hatásai miatt csökkenhet a befektetői érdeklődés Magyarország és Kelet-Közép-Európa iránt ■ Erősödnek a város hazai és nemzetközi versenytársai a gazdaság minden területén ■ A vállalkozási feltételek kedvezőtlenebbé válnak ■ A turisztikai tendenciák negatívan alakulnak ■ Tovább növekednek a különbségek a járási központ és a többi település között ■ Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny várható
Társadalom	<ul style="list-style-type: none"> ■ A kvalifikált fiatalabb nemzedék helyben tartása településfejlesztési húzóerő lehet ■ Betelepülő fiatal családok érdeklődése nő a város iránt ■ A népesség átlagos iskolázottsági szintje emelkedik ■ A civil szervezetek megerősödnek és a város fejlődésének aktív résztvevőivé válnak ■ További jelentős pályázati források megjelenése várható ■ A marginális csoportok re-integrációja mind társadalmi, mind gazdasági értelemben. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Magas iskolai végzettséget igénylő munkahelyek hiányában a szelektív elvándorlás csökkenti a város potenciális munkaerő bázisát ■ Folytatódik a népesség elöregedése és az inaktív arányának emelkedése ■ A hátrányos helyzetű csoportok aránya tovább növekszik, akut problémájuk ■ A foglalkoztatási problémák kezelésének elmulasztásával szociális válság alakulhat ki ■ Kieleződhetnek a konfliktusok a helyi társadalmon belül ■ A közeli vármegyeszékhely és régióközpont elszívó hatása erősödik ■ Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny várható ■ Nincs elegendő lakás és bérlakás a településen

	Lehetőségek	Veszélyek
Környezet és közlekedés	<ul style="list-style-type: none"> ■ Növekedik az alternatív erőforrásból származó energia előállítására iránti igény ■ A város arculatához illeszkedő beépítések történnek ■ Nő a magánérős építkezések és felújítások száma ■ Az elkerülő út megépítésének köszönhetően javul a közlekedésbiztonság és környezeti állapot ■ A környezetbarát közlekedési módok egyre inkább elterjednek ■ További jelentős pályázati források megjelenése várható 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az energiafüggőség fokozódik ■ A természeti-környezeti értékek (élővizek, növény- és vadállomány) károsodnak az ökológiai szemlélet hiányában ■ Környezetterhelő ipari létesítmények települnek be a városba ■ A további közlekedési fejlesztések elhúzódnása miatt a település elérési mutatói nem javulnak ■ Növekszik teher- és személygépkocsi-forgalom a betelepülő ipari vállalkozások hatására ■ Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny várható
Közszolgáltatások	<ul style="list-style-type: none"> ■ A járásközpontok jogköre bővíthet, fejlesztési forrásai növekedhetnek ■ További jelentős pályázati források megjelenése várható ■ Az egészségügyi és szociális ellátórendszer hatókörének, esélyegyenlőségi csoportok tagjainak elérési rátájának növelése kapacitásnöveléssel, szemléletformáló akciókkal. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Az önkormányzatok feladat- és hatásköre kedvezőtlenül alakulhat ■ Az önkormányzatok állami forrásai/támogatásai csökkennek ■ Az önkormányzat állami költségvetésből történő finanszírozásának csökkenése miatt a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat a működésre kell fordítani ■ A város nem tudja teljes mértékben kiaknázni a járási központi szerepköréből adódó lehetőségeket ■ Részleges ellenérdekek esetleges felmerülése a járási központ és a járás többi települése között ■ Az európai uniós források tekintetében élesedő verseny várható ■ Az ellátórendszer hatókörén kívül maradt esélyegyenlőségi csoportok életminőségének további romlása, társadalmi feszültségek erősödése.

2.1.3 Nyírbátor települési térviszonyulások komplex környezetpszichológiai és urbanisztikai mintázata– Egy kérdőíves kutatás eredményei (TINLAB)

Készítette: Dr. Dúll Andrea és Balázs Bálint, ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, Ember-Környezet Tranzakció Intézet, Környezetpszichológia Kutatócsoport

1. Bevezetés

A városi környezet ingerekkel és hatásokkal teli komplex rendszerében kiemelt szerepet kap az emberek egyes városi léptékben értelmezhető térrendszeréhez – például közterekhez, kulturális/társadalmi intézményekhez vagy különböző városi szolgáltatásokhoz – fűződő viszonya. Ebben a komplex, élményekkel teli városi milióban felértékelődik a helyhez való érzelmi kapcsolat (helykötődés) és a település és énidentitás közötti kapcsolat (helyidentitás) bonyolult rendszere (település otthonossága), hiszen, ha egy város(rész)ben, környéken jól érezzük magunkat, vagy kialakul egy személyes kötődés a térrésszel és térrendszerrel, akkor szívesen választjuk lakhelyünké a helyet, a régiót, vagy több időt töltünk el ott látogatóként.

Ebből a kiindulásból a célunk az volt, hogy feltérképezzük Nyírbátor lakosainak viszonyát a városhoz, valamint az, hogy megvizsgáljuk az ott élők egyes települési térrészekhez (közterekhez és egyes épített örökségi elemekhez) kapcsolható pszichológiai kapcsolódását. A vizsgálat alapja a település társadalmi-gazdasági, valamint fizikai jellemzőinek elemzése (támaszkodva a jelen ITS-ben is leírtakra), mely a lakosok városhoz való közvetlenül mérhető viszonyulásának (a várossal való elégedettségének) és településhez való látens viszonyulásának az általános érzelmi állapotukkal és az általuk vallott értékekkel összefüggésben történő keresztmetszeti kérdőíves vizsgálatával egészül ki.

A városi terek és az emberek közötti kapcsolat tesztelése empirikus kutatási lehetőségeket tartogat arra, hogy egy városrész fejlesztése, legyen az önkormányzati törekvés, vagy magántőke investíciója, adatalapon, visszakövethetően valósuljon meg.

2. A kérdőív felvételének módszertana

A kérdőíves kutatásban nagy hangsúlyt fektetünk a nyírbátori lakosok településsel kapcsolatos közvetlenül mérhető és látens viszonyulásának feltárására. Az ehhez szükséges kérdőívcsomagot a H-Building Hungary Kft. közvéleménykutató céggel vettük fel, személyes megkérdezéssel. A kutatást az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar Kutatás-Értékelési Bizottsága kutató-Értékelési engedély kiadásával (száma: 2022/302., 2022. június 13.) jóváhagyta.

A kérdőívcsomag Nyírbátor Város Önkormányzatának beleegyezését és az Önkormányzat hivatalos fórumain megjelenő hírt követően egy véletlen mintavételű, 300 fős reprezentatív mintán került felvételre, 2022. június-júliusában. A reprezentatív mintát a közvéleménykutató cég definiálta a kérdőív elején megfogalmazott főbb demográfiai adatok (nem, kor, végzettség stb.), a kérdőívfelvételi körzetek, és megfelelő módszertan alapján ügyelve arra, hogy a résztvevők ne egy szomszédságból kerüljenek ki. A kérdőívfelvételi körzetek a település Integrált Településfejlesztési Stratégiája és egy előzetes térszerkezeti elemzés alapján határoztuk meg. Az így lefolytatott adatfelvételnek a célja az volt, hogy a kérdőív válaszai helyhez (városrészhez) definiáltak legyenek és így a városrészek között összehasonlításokat lehessen elvégezni. Az otthonában/otthona előtt megszólított nyírbátori lakos a tájékoztató és beleegyező nyilatkozat elolvasását követően önkéntes beleegyezése után vehetett részt a kutatásban. A kutatásban személyes adat gyűjtése nem történt, így a kérdezőbiztos a résztvevő címét sem rögzítette (csupán a kérdőívfelvételi körzetet jelölte be).

2.1. A kérdőív adatfelvételének lebonyolítása

A kb. 25-35 perces, 7 részből álló kérdőívcsomagot helyszíni adatfelvétele laptopon történt, offline módban. Az eredményeket, a nyers adattáblát az adatfelvétel lezárulta után a közvéleménykutató cég elküldte részünkre, a közvéleménykutató cég elemzéseket nem végzett. A kérdőívcsomag részei voltak a szociodemográfiai és -ökonómiai kérdéseken túl a település konnotatív jelentésszintjeit mérő kérdőív, az élettel, a településsel és a közvetlen lakókörnyezettel való elégedettséget mérő kérdőívek, egy olyan kérdőív, amelynek kitöltésekor a válaszadónak különböző tényezőkről kell megítélnie, mennyire fontosak abban, hogy az adott településen, jelen esetben Nyírbátorban él. Ezeket túl a látens viszonyulást mérő saját kérdések, a válaszadók általános érzelmi állapotát és az általuk vallott értékeket mérő kérdőívek, továbbá térszintaktikai saját kérdéseket is felvettünk.

3. A kérdőív leíróstatistikai eredményei

A vizsgálat N=300 fős, nemre és korra reprezentatív mintán alapult. Az alkalmazott adatfelvételi protokoll (előzetes tájékoztatás, beleegyező nyilatkozat és kérdezőbiztosi asszisztencia) magas adatminőséget eredményezett, így az elemzés során nem volt szükség esetszám-törlésre hiányzó adatok miatt. A válaszadók nemek szerinti megoszlása kiegyensúlyozott: 47% férfi (N = 141) és 53% nő (N = 159). A minta átlagéletkora 49,14 év (szórás = 17,125), az életkori intervallum 18-tól 84 évig terjed. A válaszadók iskolai végzettségét tekintve, a középfokú végzettséggel (érettségi) rendelkezők vannak a legtöbben a mintában (36,3%). Őket a szakmunkásképzőt végzetek csoportja követi (35%), majd a felsőfokú végzettségűek 13%-a következik (általános iskolai végzettséggel a minta 11%-a, 8 általánosnál kevesebb osztállyal pedig a minta 4,7% rendelkezik).

A minta tagjai átlagosan 43,95 éve élnek Nyírbátorban, a válaszadók döntő többsége (74,7%) a településen született. A válaszadók 81,3%-a rendelkezik helyi ingatlan tulajdonsággal, és ezen alcsoport 99,8%-a ténylegesen az adott ingatlanban életvitelszerűen tartózkodik. A háztartásszerkezetben a kétfős háztartások dominálnak (37,3%), őket a negyed- (21%) és harmadmagukkal (16%) egy háztartásban élők követik. Egyedül egy háztartásban 13,7%-uk, ötfős háztartásban pedig a minta 9%-a él (6-nál több fős háztartásban a válaszadók 3%-a él). Az egy főre jutó havi nettó jövedelem eloszlása szerint a leggyakoribb a 210 001 – 340 000 Ft-os sáv (16,7%). Az anyagi helyzettel való szubjektív elégedettség relatíve magas (56%), a kérdésben bizonytalanok aránya 31%, míg inkább a nem és egyáltalán nem elégedettek 13% a mintában. Továbbá vizsgáltuk a településsel való közvetlen elégedettség mértékét: Nyírbátorral általánosságban inkább és teljes mértékben a válaszadók 81%-a elégedett, a kérdésben bizonytalanok aránya 16,7%, míg csupán a minta 2,3%-a inkább nem és egyáltalán nem elégedett a várossal. A válaszadók 7%-a (21 fő a 300 fős mintából) szeretne egy éven belül elköltözni a településről.

3.1. Az elégedettségi és a helykötődés/helyidentitás skálák eredményei

A kutatás során a szubjektív jóllétet és a lokális kötődést három dimenzióban vizsgáltuk: a településsel való általános elégedettség, az élettel való elégedettség, valamint a közvetlen lakókörnyezeti elégedettség szintjét mértük. A méréshez 5 tételből álló, korábbi kutatásokban validált kérdéssorokat alkalmaztunk (lásd: Düll, 2017), ahol a válaszadók 7 fokú Likert-skálán jelezhetik egyetértésüket a kérdéssel. Így a településsel, élettel és a lakókörnyékkel való elégedettség skálák elméleti tartomány 5 és 35 pont között mozgott (5 tétel hetes skálán történő megítélése miatt), az eredmények középértéke pedig 20 pont.

A településsel való elégedettség mértéke 23,43 (SD = 7,966), mely szignifikánsan magasabb a 20 pontos középpértéknél ($t(299) = 7,451$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,430$). Az étellel való elégedettségre vonatkozó skálán a válaszadók átlagosan 23,23 pontot (SD = 8,048) értek el, mely szintén szignifikánsan magasabb a 20-as középpértéknél ($t(299) = 6,944$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,401$). A közvetlen lakókörnyékkel való elégedettségben a válaszadók visszajelezése alapján az átlag értéke 23,67 pont (SD = 8,037), mely szintén matematikailag magasabb a 20 pontos középpértéknél ($t(299) = 8,037$, $p < 0,001$, Cohen $d = 0,456$).

A három elégedettségi mutató összehasonlítására végzett ANOVA próba szignifikáns, bár csekély mértékű, de eltérést mutatott ($F = 4,301$, $p = 0,020$, $\eta_p^2 = 0,014$). A poszt-hoc elemzések feltárták, hogy a lakókörnyezettel való elégedettség mértéke szignifikánsan magasabb az általános étellel való elégedettségénél ($p = 0,027$). Ugyanakkor nem mutatkozott statisztikailag igazolható különbség a településsel való elégedettség és a másik két dimenzió között ($p = 0,099$, illetve $p > 0,05$). Az eredmények robusztusságát nemparaméteres próbák is megerősítették. A három kérdőív belső konzisztenciáját Cronbach α koefficienssel ellenőriztük. A szakirodalomban elfogadott 0,7-es kritikus értékhez képest mindhárom alskála kiváló megbízhatósági mutatókkal rendelkezik: településsel való elégedettség: Cronbach $\alpha = 0,979$; étellel való elégedettség: Cronbach $\alpha = 0,973$; lakókörnyezeti elégedettség: Cronbach $\alpha = 0,981$.

A kutatás kiemelt figyelmet fordított a szűkebb és tágabb környezethez fűződő látens viszonyulások feltárására. A szakirodalmi keretrendszernek megfelelően megkülönböztetjük a helykötődés (érzelmi alapú kapcsolódás) és a helyidentitás (a helyszín énképbe való beépülése) fogalmait. A válaszadók egy 10 tételből álló, 6 fokú Likert-skálán jelölhették attitűdjeiket a tágabb környezetükhöz (elméleti tartomány: 10–60 pont; középpérték: 35 pont). Amennyiben összevonjuk a 10 tételt, akkor a minta átlagpontszáma 46,38 (SD = 9,483) volt, mely érték szignifikánsan magasabb a 35 pontos középpértéknél ($t(299) = 20,778$, $p < 0,001$, Cohen $d = 1,20$).

Az elemzés eredményeinek megbízhatóságának ellenőrzésére feltáró faktoranalízissel (EFA) vizsgáltuk (principal axis factoring módszerrel), és megállapítottuk, hogy a 10 tétel egyetlen közös faktorba rendeződött, ami arra utal, hogy a kérdéssor egy egységes látens konstruktumot mér (ezt a konstruktumot neveztük helykötődésnek és helyidentitásnak). A Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) mutató kiváló illeszkedést mutatott (0,945), a Bartlett-teszt $p < 0,001$, míg az MSA $> 0,5$ minden tétel esetében. A faktorsúlyok magas tartományban mozogtak (0,720 és 0,921 között). A modell által magyarázott varianciarányad 76,97%, ami jelentősen meghaladja a társadalomtudományi kutatásokban elvárt 60%-os küszöbértéket. A skála reliabilitását megvizsgálva kijelenthető, hogy a tíz tétel összevonása után a mérőeszköz belső konzisztenciája kiemelkedő, a Cronbach α együttható értéke 0,969. Így nyugodtan tudjuk a látens (a lakó és a lakókörnyéke közötti nem tudatosuló kapcsolat) folyamatok mérésére használni a mérőeszközünket.

3.2. A település által nyújtott szolgáltatások megítélése

A kérdőíves kutatásban a válaszadók szubjektív szempontrendszerét vizsgáltuk egy magyar nyelvre adaptált, városi szolgáltatásokat mérő kérdőív segítségével. A mérőeszköz célja annak feltárása volt, hogy a különböző szociális-társadalmi, környezeti és a mindennapi élet gyakorlati szempontjainak jellemzői milyen súllyal esnek latba abban, hogy a válaszoló Nyírbátorban él. Ezt a skálát neveztük el a település által nyújtott szolgáltatásokat mérő skálának. A válaszadók egy ötfokú fontossági skálán (ahol 1 a lényegtelen, 5 pedig a döntő fontosságú) értékelték az összesen 24 tételt; emellett opciójuk volt jelezni, amennyiben az adott jellemzőt nem tartották relevánsnak saját magukra vagy a városra nézve

(0 szám jelölésével). Jelen elemzés azokra a tényezőkre fókuszál, amelyeket a megkérdezettek „nagyon fontos” (4-es jelölés) vagy „döntő jelentőségű” (5-ös jelölés) kategóriába soroltak.

Az eredmények alapján a nyírbátori lakosok számára elsődlegesen az egzisztenciális és a szociális-biztonsági tényezőkhöz kapcsolódó fogalmak voltak a legfontosabb tényezők abban, hogy a településen élnek. A legmagasabb prioritást a közbiztonság élvezi, amelyet a megfizethető lakhatási feltételek, valamint a nyugodt, csendes környezet követ. Kiemelt jelentőséggel bír a szűkebb társas környezet, azaz a családi és baráti kapcsolatok fizikai közelsége a településen. Alacsony prioritású tényező az élnék éjszakai élet kínálata, valamint a szabadtéri sportolási lehetőségek szerepelnek.

12. táblázat: Az egyes városi szolgáltatások fontossága (TINLAB)

Az egyes városi szolgáltatások fontossága abban, hogy a válaszadó a városban él – az adott tételt fontosnak jelölő (4-es vagy 5-ös válasz) válaszadók arányának csökkenő sorrendjében

tétel	%
Biztonságos a város	97%
Megfizethető lakhatás	95%
Csendes a város	94,3%
Családhoz és barátokhoz közel él	94%
Közel van a bevásárlási lehetőség	91,9%
Kellemes az időjárás	89,6%
Megfelelő a levegőminőség, a tisztaság stb.	89%
Szép a város	88,7%
Jó helynek ítéli a gyerekek számára	87,7%
Közel van a munkahely	86,7%
Munkája a városban van	86%
Közel vannak zöldterületek	85,3%
Segítségnyújtást és bizalmat tapasztal a lakókörnyezetben	83,9%
Jó a tömegközlekedési hálózat	82,9%
Érzi, hogy a közösséghez tartozik	81,1%
Gyalogosbarát a város	79,9%
Közel van az iskola	78%
Megfelelőnek gondolja az idősellátó helyeket	77,8%
Megfelelőnek gondolja arra, hogy az emberek találkozzanak	77,6%

tétel	%
Történelmi örökség van a városban	76,3%
Részt vesz a városban működő szervezetekben	75,5%
Közel vannak a szabadidős helyszínek	75,5%
Vannak szabadtéri sportolási lehetőségek	72,9%
Élénk az éjszakai élet	51,8%

4. A városrészek összehasonlítása

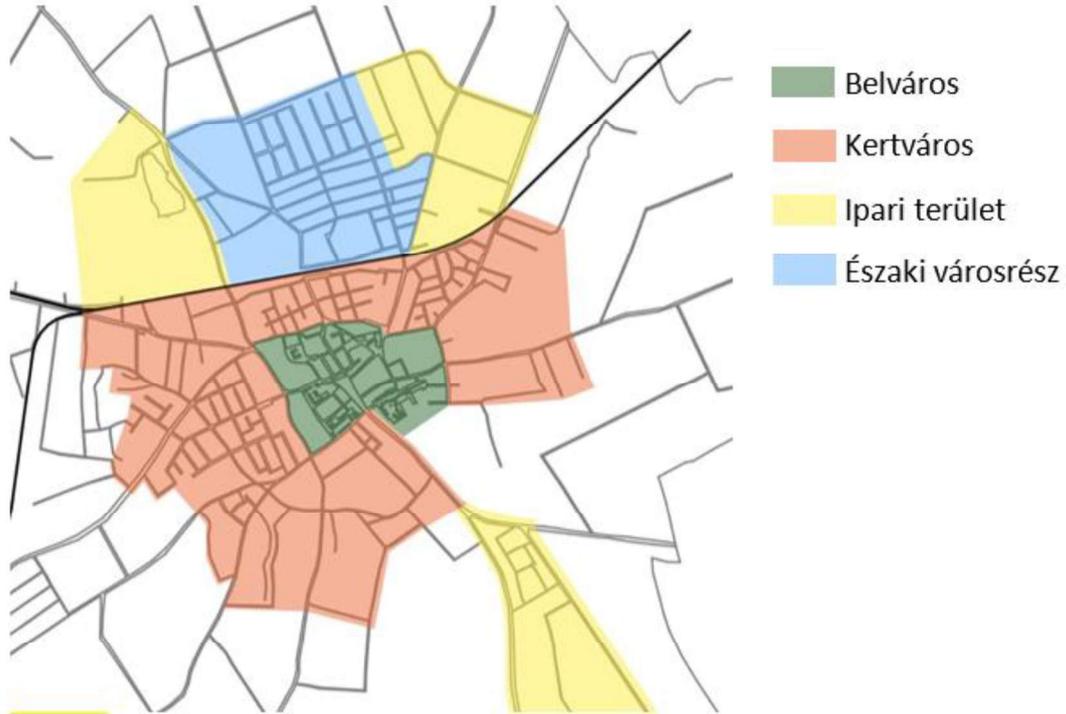
Az adatgyűjtés előtt meghatározott városrészek alapján a kérdőív eredményeinek további árnyalásához Nyírbátort négy különböző területre osztottuk: Belváros, Kertváros, Ipari terület és Északi városrész (szegregátum). A felosztás (és egyben az adatfelvétel) alapja, a település Integrált Településfejlesztési Stratégiája, melyben eredetileg 8 városrész szerepel – a mi felosztásunk ezeknek a kerületeknek a jellemzőit tükrözi. A Belváros eredetileg „Belváros” volt, a Kertváros két külvárosi negyedből áll („Víztorony, Csűröskert, Rózsakert” lakónegyed és „Délnyugat” lakónegyed). Az Ipari terület a város három ipari területén alapul („Déli ipari terület”, „Széna rét turisztikai terület” és „Ipari park” terület), és a szegregált területet a város két leginkább hátrányos helyzetű területével („Vasútállomás környéki ipari és gazdasági terület” és „Északi” lakónegyed) kombináltuk. A Nyírbátorban végzett kutatáshoz a városfejlesztési stratégián már régóta dolgozó városi szakértőket és az önkormányzat munkatársait is bevontuk, hogy a városrészek jól meghatározottak legyenek, így tudjunk eredményes összehasonlítást csinálni az egyes körzetek között.

A négy városrészben felvett kérdőívünk alapidemográfiája az alábbiak szerint alakul (a teljes város adatai: N = 300; 47% férfi (N = 141) és 53% nő (N = 159); minta átlagéletkora 49,14 év (szórás = 17,125)):

13. táblázat: A kutatásban beazonosított városrészek alapidemográfiája (TINLAB)

Szín a térképen	A városrész neve	N (fő; összes elemszám: 300)	A városrész demográfiája
	Belváros	58	31 nő (53,4%); kor átlag: 47,43 (SD = 17,67)
	Kertváros	149	80 nő (53,7%); kor átlag: 49,33 (SD = 16,84)
	Ipari terület	17	9 nő (52,9%); kor átlag: 53,59 (SD = 17,74)
	Északi városrész	76	39 nő (51,3%); kor átlag: 49,21 (SD = 17,25)

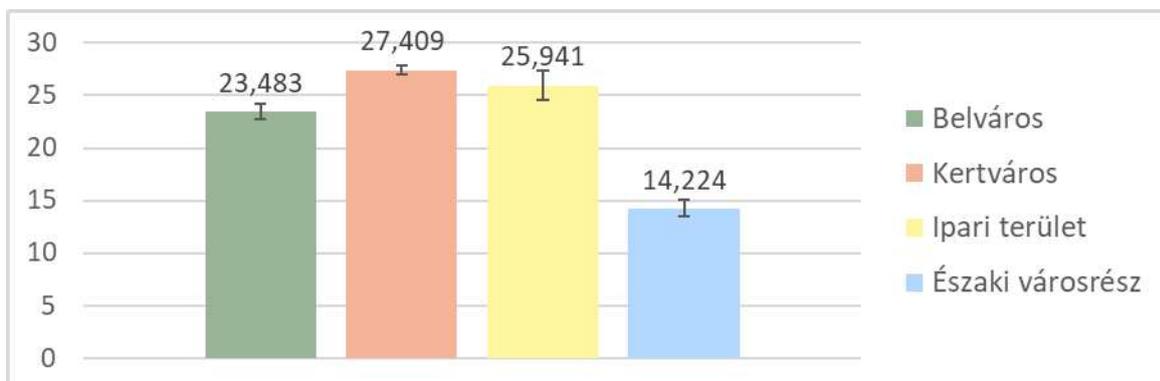
1. térkép: A kutatás során beazonosított városrészek területi lehatárolása Nyírbátorban (TINLAB)

4.1. Elégedettség az étellel

A teljes város mintáján mért étellel való elégedettség kérdőíven a válaszadók átlagosan 23,23 pontot (SD = 8,048) értek el. A városrészek között azonban szignifikáns eltérések mutathatóak ki (F = 83,81, p < 0,001, $\eta_p^2 = 0,459$): a szegregátumban élők értéke a legalacsonyabb, szignifikánsan alacsonyabb, mint a 3 másik körzetben élőké (p < 0,001). Viszont szignifikáns különbséget mérünk a Kertvárosban élők értéke és a Belvárosban élőkén értéke között, ahol a Belvárosban élők értéke alacsonyabb.

8. ábra: Elégedettség az étellel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

4.2. Elégedettség a településsel

A teljes város mintáján mért étellel való elégedettség kérdőíven a válaszadók átlagosan 23,43 pontot (SD = 7,966) értek el. A városrészek között azonban szignifikáns eltérések mutathatóak ki (F = 95,26, p < 0,001, $\eta_p^2 = 0,491$): a szegregátumban élők értéke a legalacsonyabb, szignifikánsan alacsonyabb, mint

a 3 másik körzetben élőké ($p < 0,001$). Viszont szignifikáns különbséget mérünk a Kertvárosban élők értéke és a Belvárosban élők értéke között, ahol a Belvárosban élők értéke alacsonyabb.

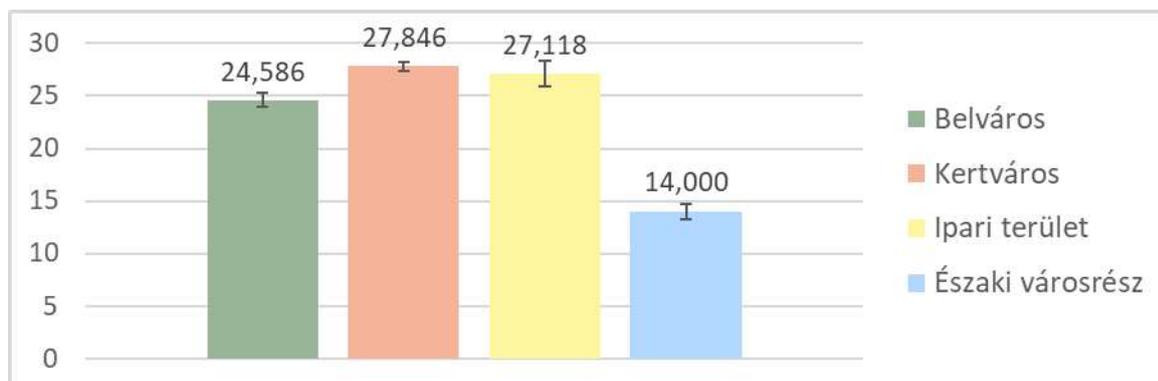
9. ábra: Elégedettség a településsel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

4.3. Elégedettség a lakókönyéssel

A teljes város mintáján mért étellel való elégedettség kérdőíven a válaszadók átlagosan 23,67 pontot ($SD = 8,037$) értek el. A városrészek között azonban szignifikáns eltérések mutathatóak ki ($F = 107,49$, $p < 0,001$, $\eta_p^2 = 0,515$): a szegregátumban élők értéke a legalacsonyabb, szignifikánsan alacsonyabb, mint a 3 másik körzetben élőké ($p < 0,001$). Viszont szignifikáns különbséget mérünk a Kertvárosban élők értéke és a Belvárosban élők értéke között, ahol a Belvárosban élők értéke alacsonyabb.

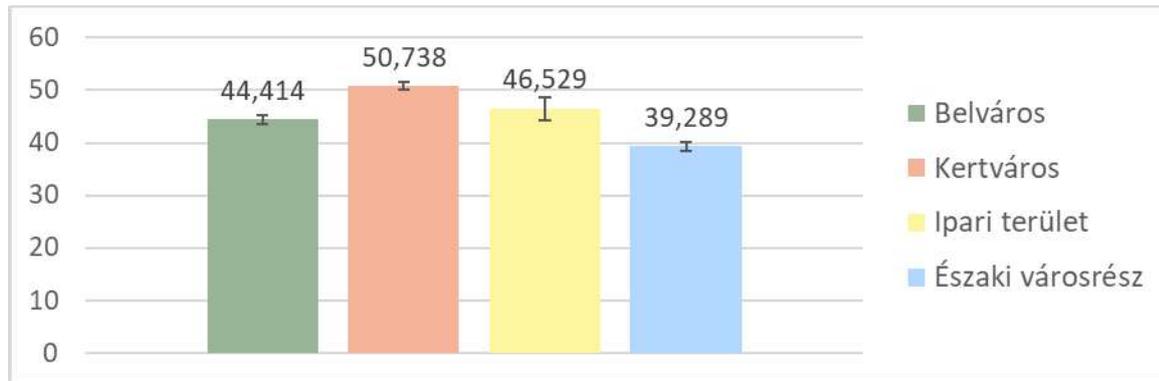
10. ábra: Elégedettség a lakókönyéssel skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

4.4. Helykötődés és helyidentitás

A teljes város mintáján mért helykötődés és helyidentitás kérdőíven a válaszadók átlagosan 46,38 pontot ($SD = 9,483$) értek el. A városrészek között azonban szignifikáns eltérések mutathatóak ki ($F = 34,61$, $p < 0,001$, $\eta_p^2 = 0,256$): a szegregátumban élők értéke a legalacsonyabb, szignifikánsan alacsonyabb, mint a 3 másik körzetben élőké ($p < 0,001$). Viszont szignifikáns különbséget mérünk a Kertvárosban élők értéke és a Belvárosban élők értéke között, ahol a Belvárosban élők értéke alacsonyabb.

11. ábra: Helykötődés és helyidentitás skála eredményei Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

4.5. A település által nyújtott szolgáltatások megítélésének különbségei a városrészekben

Egy korábbi kutatásban a település által nyújtott szolgáltatásokat vizsgáltuk, a városrészek szintjén (lásd: Balázs et al., 2023). Négy települési szolgáltatási csoportot alkottunk komponenselemzéssel a 24 tételes skálánkból. A négy települési szolgáltatási csoport (vagy komponens) a következő: társadalmi, környezeti, szabadidős, valamint munkahelyi/iskolai szolgáltatási jellemző. A négy városrész (Belváros, Kertváros, Ipari terület és Északi városrész) között jelentős különbségek figyelhetők meg Nyírbátor vonzerejének megítélésében. A Kertváros lakosainak Nyírbátor társadalmi és környezeti jellemzőit tartották a legvonzóbbnak (az utóbbi esetben jelentősen magasabb értékelést adtak, mint a Belvárosi lakosok), míg a város szabadidős környezete és a munkával/iskolával kapcsolatos jellemzői a Belvárosi lakosok körében kapták a legmagasabb értékelést (bár ez nem volt szignifikáns különbség a külvárosi lakosokhoz képest). Az Északi városrész lakosai mind a négy városi jellemző tekintetében szignifikánsan alacsonyabbnak értékelték a város vonzerejét, mint a Belvárosi és a Kertvárosi lakosok. Eredményeink arra utalnak, hogy a település különböző városrészeinek lakosai eltérően érzékelik városuk vonzerejét, azaz mérhető összefüggések mutathatók ki a települési adatok alapján meghatározott városi területek elosztása és az így meghatározott területeken élő lakosok városról alkotott véleménye között.

A fejlesztési stratégia szempontjából, különösen fontos a legfontosabbnak ítélt környezeti jellemző tételeinek megítélése a különböző városrészekben. Ebbe a komponensbe tartozó kilenc tétel a következő: A város biztonságos (alacsony bűnözés); Jó tömegközlekedési hálózat; Gyaloglásra alkalmas helyek, sétautak megléte; Megfizethető a lakhatás a városban; A város csendes; Megfelelő környezeti minőség (pl. levegőminőség, tisztaság stb.); Kellemes időjárás; A város szépsége; Történelmi örökség. Az egyes városrészek lakói különbözőképpen ítélik meg ezen tételeket is (és nemcsak a 24 tétel összességéből képezett négy komponenst). A legszembetűnőbb különbségek az alábbi ábrák alapján a következő tételeknél figyelhetők meg.

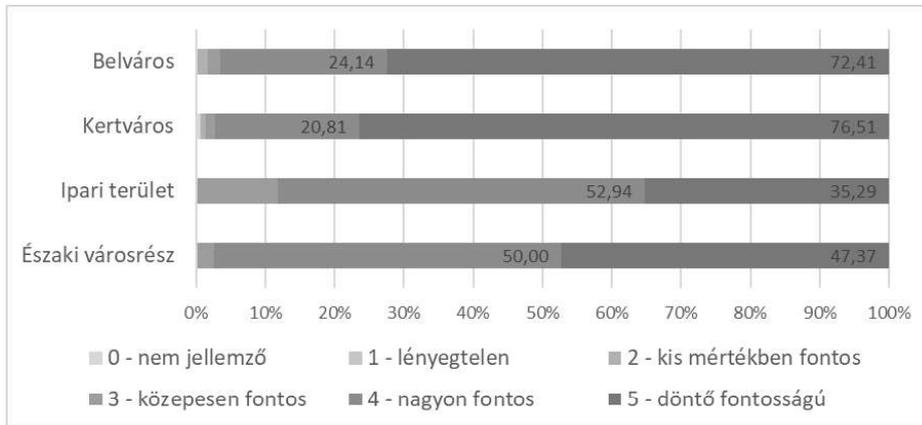
Bűnözés: Míg a Belváros és a Kertváros lakosai nagyon pozitívan ítélték meg ezt a városi jellemzőt, az Északi városrész (és az Ipari terület) lakóinál már a 4-es válasz a leggyakoribb erre a kérdésre.

Tömegközlekedés: A Kertváros válaszaiból az 5-ös a leggyakoribb, míg a többi városrésznél a 4-es a leggyakoribb.

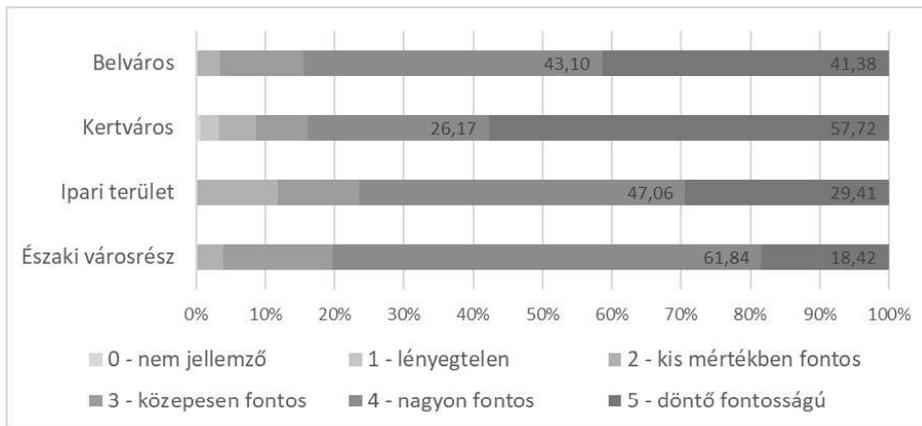
Gyaloglásra alkalmas utak: A Belváros és Kertváros lakosai egyértelműen pozitívan ítélik meg ezt a városi tulajdonságot, addig az Északi városrész (és az Ipari terület) lakóinál a 4-es válasz a leggyakoribb.

Megfizethető lakhatás: Egyedül a Kertváros (és az Ipari terület) lakói nyilatkoznak egyértelműen pozitívan a megfizethető lakhatásról a településen, a többi városrészben a 4-es válasz a leggyakoribb.

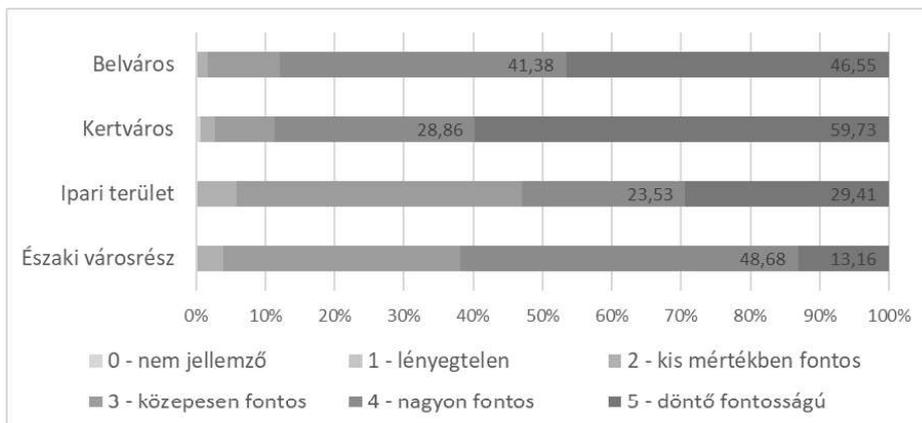
12. ábra: „A város biztonságos (alacsony bűnözés)” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

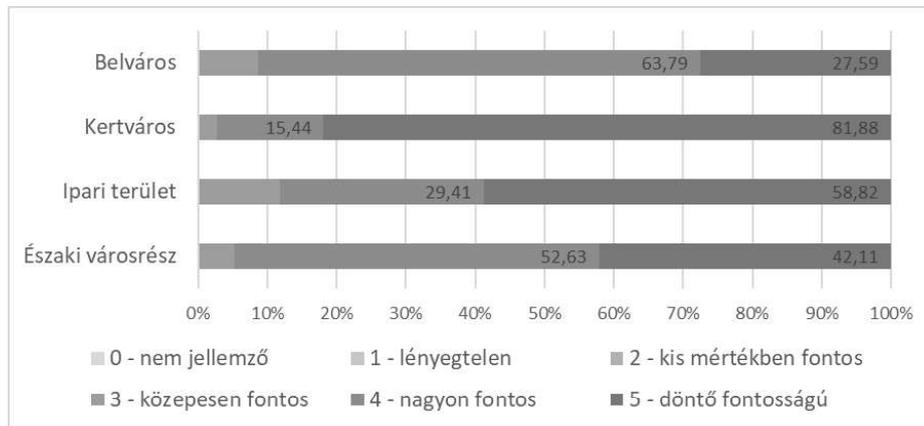
13. ábra: „Jó tömegközlekedési hálózat” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

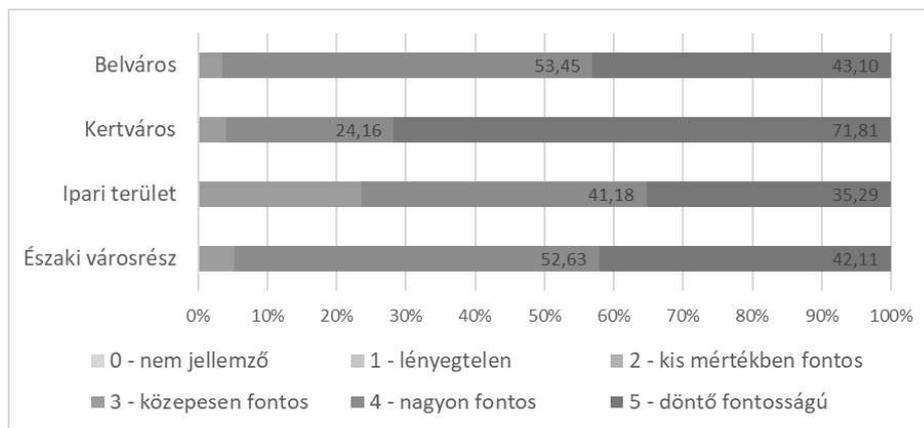
14. ábra: „Gyaloglásra alkalmas helyek, sétautak megléte” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

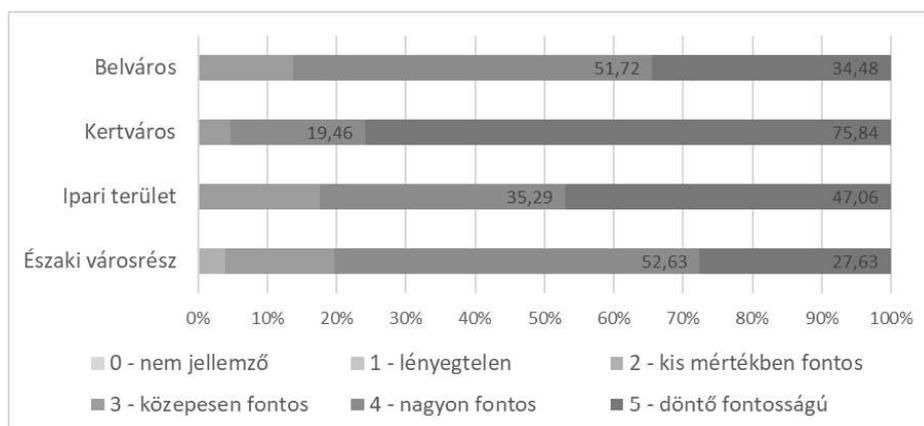
15. ábra: „Megfizethető a lakhatás a városban” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

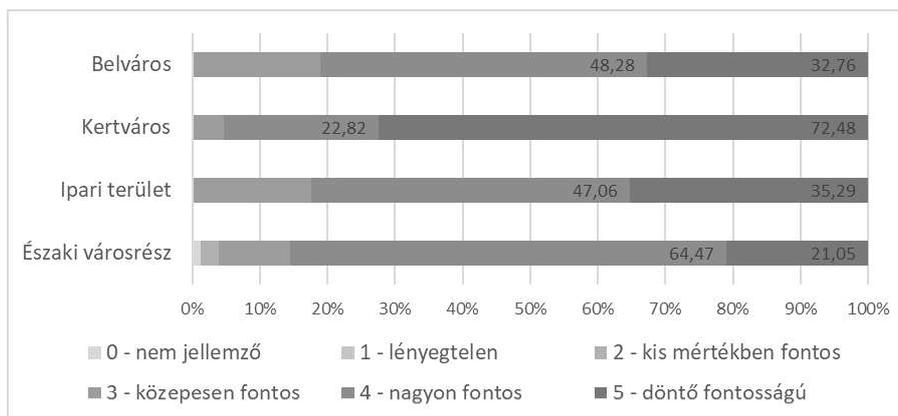
16. ábra: „A város csendes” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

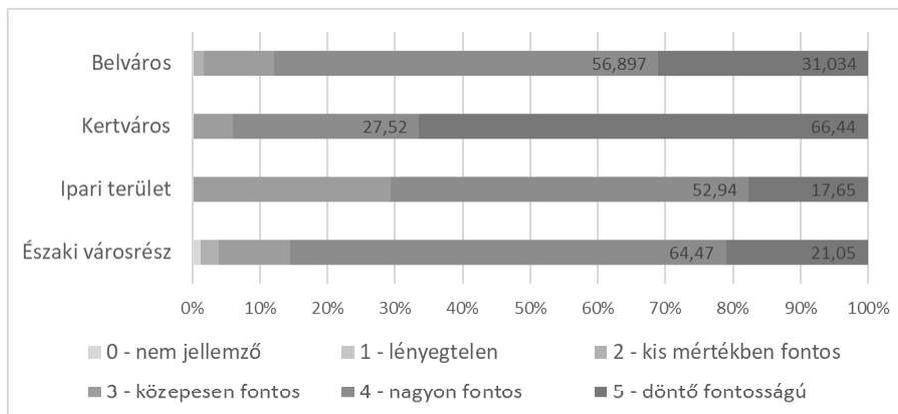
17. ábra: „Megfelelő környezeti minőség (pl. levegőminőség, tisztaság stb.)” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

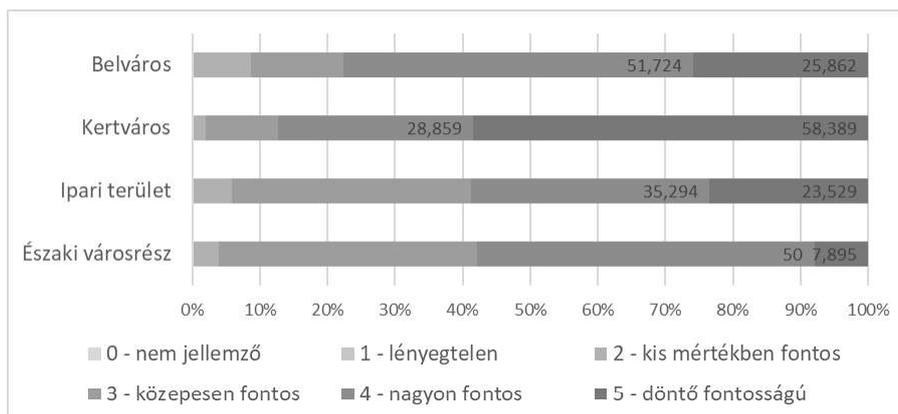
18. ábra: „Kellemes időjárás” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

19. ábra: „A város szépsége” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

20. ábra: „Történelmi örökség” kérdésre adott válaszok Nyírbátor különböző városrészeiben (TINLAB)

A komplex, transzdiszciplináris településértékelési módszer-csomag kidolgozása és elemzése több város esetében az RRF-2.3.1-21-2022-00013 azonosítójú „Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projekt, Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének keretében, az Európai Unió Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszközének támogatásával zajlik.

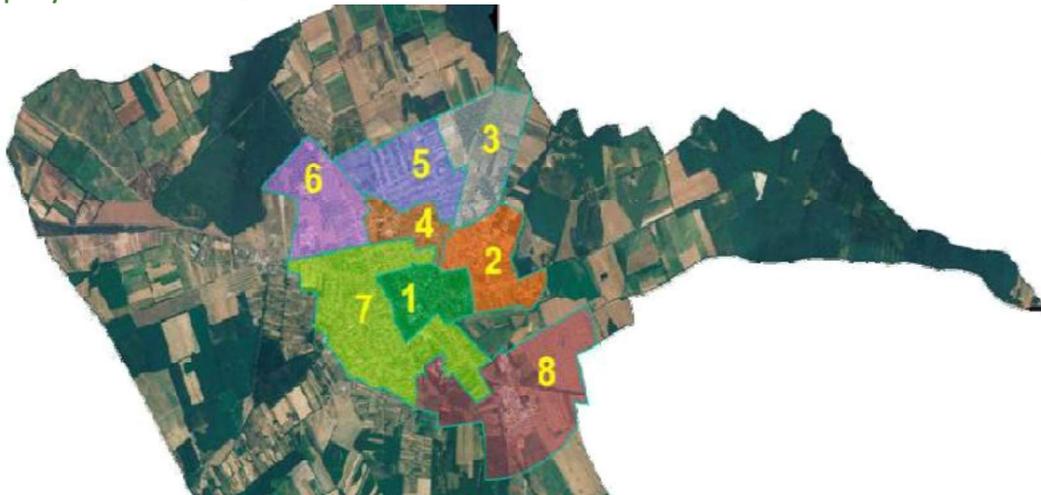
A kérdőív elemzésében köszönetet szeretnék mondani Berze Iván Zsolt kollégámnak (ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológiai kar, Ember-Környezet Tranzakció Intézet, Környezetpszichológia Kutatócsoport).

2.2 A városrészi szintű helyzetelemzés összefoglalása

Nyírbátorban 8 városrész került kijelölésre, amelyek elhelyezkedésük, gazdasági szerepük, társadalmi rétegződésük és egyéb jellemzőik alapján eltérő funkciókat töltenek be a város és a környező települések életében:

1. Városközpont
2. Víztorony, Csűröskert, Rózsakert
3. Ipari Park
4. Vasútállomás környéki ipari-gazdasági terület
5. Északi lakóterület
6. Szénaréti turisztikai övezet
7. Délnyugati lakóterület
8. Déli iparterület

2. térkép: Nyírbátor városrészei

A központi városmagot is magában foglaló **Városközpont** tömöríti a város népességének 20%-át, valamint itt koncentrálódnak a különböző közfunkciót betöltő, továbbá egyéb kereskedelmi és szolgáltató intézmények, szervezetek. Az utóbbi években megindult a lakásállomány megújulása is – a viszonylag magas telekárak miatt elsősorban társasházak formájában.

A város erőteljes **ipari-gazdasági funkciója** nyilvánul meg abban, hogy három gazdasági funkciójú városrészt is le lehetett határolni:

- az **Ipari Parkot**, amely a város elsődleges befektetői célterületének számít,
- a **Vasútállomás környéki ipari-gazdasági övezetet**, amely jelentős barnamezős revitalizációra lehetőséget nyújtó területekkel rendelkezik,
- és a **Déli iparterületet**, ahol a legjelentősebb foglalkoztatók, a rendszerváltás előtt is működő üzemek alakultak át. A város jobb minőségű mezőgazdasági területei is a déli külterületeken találhatóak, ezért az élelmiszeripari üzemek is jellemzően itt találhatóak.

Nyírbátor egyik dinamikusan fejlődő ágazata az **idegenforgalom**, amely területileg és tematikusan is fókuszált: a **Szénaréti turisztikai övezet**ben a termál-, gyógy- és egészségturisztikai, a Városközpontban a kulturális és örökségturisztikai vonzerők koncentrálnak.

A zömmel **kertvárosias és a falusias jellegű lakóterületeken** él a lakosság 2/3-a, de ezek arculata eltérő:

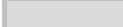
- a **Víztorony, Csűrőskert, Rózsakert** városrész még viszonylag jelentős beépítési tartalékokkal rendelkezik, így új közösségi terek létrehozása is lehetséges az életminőség emelése érdekében,
- az **Északi lakóterület** a város szegregátuma, ahol a hátrányos helyzetű lakosok viszonylag rossz életkörülmények között élnek, a közösségi terek száma elmarad a kívánatostól,
- a legnépesebb **Délnyugati lakóterület** bővítésére kis mértékben van lehetőség, itt az intenzívebb területhasználat, illetve a közösségi terek kínálatának bővítése szükséges.
- A **Szénaréti turisztikai övezetben** került kialakításra a város legújabb lakóövezete, ahol a tervek szerint több száz társasház épülhet a következő években.

A városrészek funkcióiról összességében elmondható, hogy

- a Városközpont Nyírbátor egyértelmű köz- és humán szolgáltatási centruma,
- a városrészek többsége funkcionális szempontból homogén (egyértelmű kivételt Városközpont a vasút környéki területek jelentenek),
- a Városközponton kívül lényegében minden városrészben hiányoznak a megfelelő közösségi terek,
- hiányos és térbelileg kiegyenlítetlen a város zöldterületi rendszere, egyes városrészekben teljesen hiányoznak a közfunkciójú parkok, kertek,
- gyakoriak a közlekedési jellegű problémák, elsősorban az elérhetőséggel és a környezetszennyezéssel kapcsolatosan,
- hiányzik egy markáns „városkapu” funkciót betöltő intermodális közlekedési csomópont,
- vegyes gazdasági-kereskedelmi-szolgáltató területek a fő közlekedési útvonalak mentén kezdenek kialakulni,
- a turisztikai és rekreációs funkció az egyes városrészek adottságainak megfelelően koncentrált, de a város szinte teljes területére jellemzők a vendégfogadási feltételek hiányosságai.

14. táblázat: Városrészek funkciói

Városrészek / Funkciók	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Ipari, logisztikai								
Kereskedelmi								
Zöldfelületi, környezeti								
Turisztikai, rekreációs								
Közlekedési, távközlési								
Közösségi								
Közigazgatási								
Humán szolgáltatási								
Lakó								
Város(rész)-központi								

 domináns funkció
 kiegészítő funkció

3 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia meghatározott céljait többek között az alábbi tételek befolyásolják és határozzák meg:

- Európai unió: kohéziós politika és az egyes támogatási alapok (ERFA, ESZA, Kohéziós Alap),
- nemzeti szintű fejlesztéspolitikai és ágazati stratégiák, programok,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Területfejlesztési Konceptiója, Stratégiai Programja és Operatív Programja.

Nyírbátor Város Önkormányzata számít arra, hogy az elmúlt évekhez hasonlóan az európai uniós támogatások továbbra is kiemelt szerepet játszanak majd a város fejlődésében, ezért az ITS kidolgozásának fontos eleme a városi célrendszer illeszkedése a magasabb rendű célkitűzésekhez.

Az ITS készítése során a célok meghatározásánál fontos szerepe van a város meglévő stratégiai dokumentumainak, melyek közül a legfontosabbak az alábbiak:

- Nyírbátor Város Önkormányzatának Gazdasági Programja 2019-2024 (2020),
- Nyírbátor Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2015),

Ezen dokumentumok alátámasztják, hogy Nyírbátor eddig is és ezután is megalapozott, kidolgozott, társadalmilag elfogadott célokkal rendelkezik a jövőre vonatkozóan.

A célrendszer kialakítása az alábbiak figyelembevételével történt:

- társadalmi, lakossági problémák,
- földrajzi, területi lehetőségek,
- vállalkozások elvárásai

Mindez jelzi, hogy a város jelenleg is egy kiforrott, **szakmailag megalapozott és társadalmilag elfogadott célrendszerrel rendelkezik**, ezért az ITS-nek nem célja egy teljesen új stratégia létrehozása, hanem sokkal inkább **egyfajta szintézis**, amely során a jelenlegi állapotnak és a jövőben várható folyamatoknak megfelelően formáljuk, pontosítjuk a korábbi célkitűzéseket. A célrendszer kialakításakor az alábbi fő tényezőket vettük figyelembe:

- a megalapozó vizsgálatban feltárt kihívások, problémák, adottságok és lehetőségek,
- a város által betöltött és betölteni kívánt funkciók,
- a lakosság, a vállalkozások és a turisták általános és speciális szükségletei, elvárásai a településsel, a közszolgáltatásokkal és a városi funkciókkal szemben
- a város és vonzáskörzete közötti jelenlegi és lehetséges együttműködési területek,
- a városok közötti élesedő hazai és nemzetközi versenyhelyzet.

3.1 Jövőkép

Nyírbátor város egy dinamikusan, évről évre fejlődő város Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyében, mely decentrumként működik. Ahhoz, hogy a város gazdaságilag, kulturálisan elismert település legyen,

több évtizedes munka és tudatos célmeghatározás volt szükséges. A városnak célja ezt tovább vinni és rövid-közép-hosszú távon folytatni ezt a munkafolyamatot, mely stabil városműködést eredményezhet a jövőben is.

Nyírbátor jövőképe:

- fejlett gazdaság, magas jövedelmi szint,
- lakosság életminőségének javítása (közbiztonság, egészségügy, aktív társadalmi élet)
- lakosságmegtartás, lakosságszám növelése,
- aktív kulturális, szabadidős élet,
- hagyományok megtartása és megteremtése,
- környezetbarát város kialakítása

3.1.1 Társadalom

A lakosság száma (12-13 ezer fő) stagnálást, esetleg enyhe csökkenést mutat, ugyanis a lassuló mértékű elvándorlást a születések stagnáló száma csak korlátozott mértékben képes ellensúlyozni. A negatív vándorlási mérleg hátterében az áll, hogy ugyan Nyírbátor vonzereje a járás települései között növekszik, de a közeli vármegyeszékhely és régióközpont, illetve a távolabbi városok elszívó ereje erőteljesebben érvényesül. A lakosság korcsoportos megoszlását a munkaképes korúak stabil (63-65%) és a 65 éven felüliek növekvő aránya (18-20%) jellemzi.

A szükséglet-orientált, magas színvonalú szakképzésnek köszönhetően a város munkaerő-potenciálja jól képzett és rugalmas, megfelelő bázist jelent a turisztikai szolgáltatók és a korszerű technológiát alkalmazó ipari cégek megtelepedéséhez, amelyek stabil munkaerő-piaci helyzetet teremtenek.

A városban élők életminőségének fontos alapfeltételét jelentő humán szolgáltatások infrastruktúrája kiépült, fejlett. A szolgáltatások színvonala magas, korszerű egészségügyi ellátás, magas minőségű oktatási-nevelési szolgáltatások, szükségletekre reagáló szociális ellátás és ügyfélbarát közigazgatás jellemzi a várost.

A város mind a helyi lakosság, mind az ide látogatók számára egyre szélesebb körű és színvonalasabb kulturális, rekreációs és szabadidős kínálatot tud nyújtani. Az önkormányzat támogatja a civil önszerveződéseket, valamint az aktív pihenés és a sportolás különböző formáit.

A gazdasági fejlődés hatására a társadalmi polarizáltság, a jövedelmek közötti különbségek mérséklődnek. A hátrányos helyzetű csoportok létszáma csökken, életminőségük javul, felzárkózási esélyeik és életük önálló irányításának lehetősége növekednek – elsősorban az önkormányzat, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat és a civil szervezetek hatékony együttműködésének köszönhetően.

3.1.2 Gazdaság

A város gazdasági életének két meghatározó eleme a korszerű, magas hozzáadott-értékű ipari termelés és a turizmus. Ez a két ágazat kiszámítható és stabil munkalehetőségeket nyújt a város és a vonzáskörzet munkavállalói korú népességének, így a foglalkoztatási ráta növekedésével együtt a munkanélküliségi ráta csökken. A barnamezős területek revitalizációjával új funkciók telepednek meg az ipari területeken. A megerősödött helyi kis- és középvállalkozói szektor egyfelől beszállító kapcsolatokat épít ki a jelenlévő nagyobb cégekkel, másfelől megfelelő színvonalon képes kiszolgálni a lakosság és a vendégek változatos igényeit. A városban fontos szerepe van a mezőgazdaságnak és a rá épülő élelmiszeriparnak is. A város gazdálkodása a saját bevételek magas arányának köszönhetően kiegyensúlyozott.

3.1.3 Táji, természeti és épített környezet

A főbb környezetvédelmi mutatók illeszkednek az EU normákhoz. A környezetvédelmi koncepciónak megfelelően a levegőminőség javítása, a vízbázis védelme, a zöldterületek növelése, hasznosítása folytatódik. A várost elkerülő utak megépítésének hatására a zaj- és levegőszennyezés a lakott területeken csökkenő tendenciájú. A szelektív hulladékgyűjtés a város egész területén szervezeten működik, az újrafeldolgozással hasznosított hulladék mennyisége emelkedik. A szennyvíz biológiai tisztítására is alkalmas telepnek köszönhetően a talaj és a felszín alatti vizek minősége javul. Az épített környezet fejlesztésekor elsődleges szempont a meglévő örökségek fenntartható megőrzése, az energiahatékonyság növelése (energiahatékony épületállomány), a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás (alternatív energiaforrások használata).

A biogáz üzem és fehérjefeldolgozó szerepe a mezőgazdasági termelés és a térségben keletkező szerves hulladék újrahasznosítása, ökológiai körforgás kialakítása.

A környezetvédelmi tudatformálás folyamatos, állandó eleme a város politikájának. Ez ésszerűbb fogyasztásra és környezetkímélő termelésre ösztönöz, aminek köszönhetően a lakosság és az üzemek környezetterhelése csökkenő tendenciát mutat.

A város közigazgatási határán belül megáll a természeti területek fogyása, az aktív védelemnek köszönhetően a város külterületének ökológiai stabilitása növekszik, ami kedvezően hat a lakosság egészségi állapotára, a helyi mező-, erdő- és vadgazdálkodásra, valamint az öko- és falusi turizmusra. Egységes ökológiai hálózat jön létre, amely a belterületekre is kiterjed a növekvő arányú zöldterületek és a rehabilitált állóvizek mentén. A város külterületén a parlag területek többsége felszámolásra kerül extenzív mezőgazdasági hasznosítással és erdősítéssel.

Az épített környezet fejlesztése és a természeti környezet javítása során a város átgondoltan alkalmazza a klímaváltozás mértékének és negatív hatásainak mérséklésére lokálisan bevethető eszközöket, intézkedéseket (pl. fenntartható településszerkezet kialakítása, környezetkímélő és energiahatékony technológiai megoldások alkalmazása, klímatudatos szemléletmód terjesztése, utazási szokások megváltoztatása).

Közlekedés szempontjából az elkerülő út kiépítése csökkenti az átmenő forgalmat és az ezzel járó környezetszennyezés mértékét. A belső úthálózat jó minőségű, a közösségi közlekedés feltételei kedvezőek helyi, helyközi és távolsági szinten egyaránt (intermodális közlekedési csomópont). A buszjáratok racionalizált és magas színvonalú rendszere összhangban van a lakosság szükségleteivel. A közlekedési eszközök többsége környezetbarát üzemeltetésű. A kerékpárút-hálózat teljes körű kiépítése folyamatban van, több ütemben folyamatos a bővítése, mellyel a város a lakosságot a kerékpár környezetkímélő használatára ösztönzi. Az autópályához vezető út minősége is megfelelő.

A város kiemelt célja még a közszolgáltatások fejlesztése. Ide értjük az egészségügyi, szociális, távhő-földgáz-víz-villamos energia ellátásokat, közösségi közlekedést is. Hosszú távú cél a jelenleg is működő ellátások bővítése, fejlesztése. Cél az idős otthon folyamatos bővítése és idősek számára apartmanok kialakítása, a lakókörnyezet, zöldfelület rendezése, járdák felújítása.

3.1.4 Térségi szerepkör

Nyírbátor gazdasági-társadalmi vonzáskörzete kiterjed egyrészt a városi funkciók erősödése és koncentrációja, másrészt a kedvező elérhetőségi viszonyok miatt. Az együttműködés a környező településekkel kiegyensúlyozott térségi fejlődést eredményez. Nyírbátor vármegyei szerepköre megerősödik, hatékony és kölcsönös előnyökkel járó kooperáció jön létre a környező városokkal. Nemzetközi szinten a város jelentősége egyfelől a turisztikai szolgáltatásoknak, másfelől az

intenzívebbé váló határon átnyúló együttműködéseknek köszönhetően megnő. Ebben szerepet játszik az M3 autópálya és egyéb nemzetközi közlekedési útvonalak közelsége is. Mindezzel párhuzamosan megmarad Nyírbátor sajátos polgárvárosi arculata, identitása.

3.2 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia a fent említett jövőkép megvalósítása érdekében több átfogó célt, valamint egy horizontális célt is meghatároz.

3.2.1 Átfogó célok:

- **Lakosságmegtartás, lakosságszám növelése**

Elsődleges cél a lakosságmegtartás, majd ezt követően a lakosságszám növelése. Ennek érdekében a város az elmúlt években is számos intézkedést tett, lakóparkot épített, munkásszállást alakított ki, vállalkozásoknak adott el területet annak érdekében, hogy további munkahelyet teremtsen és még több munkavállalónak biztosítson közvetett módon megélhetést.

Az esélyegyenlőségi csoportok életminőségének növelése kiemelt cél. Nyírbátor Városában a marginalizálódott csoportok jelenléte társadalmi feszültséget szül, amely a Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglalt intézkedési tervében foglaltak szerint kezelendő. Kiemelten fontos a szegregátumok fejlesztése, jelen Stratégia Anti-szegregációs fejezete és a HEP iránymutatásai alapján.

A város életében fontos, hogy gazdaságilag továbbra is stabil maradjon annak érdekében, hogy minél több fejlesztés valósuljon meg a városban, mely hozzájárul ahhoz, hogy vonzó jövőkép alakuljon ki a fiataloknál Nyírbátorról.

- **Stabil, fejlett gazdaság, magas jövedelmi szint**

A város jövője és tovább fejlődése szempontjából jelenleg és ezután is az egyik legfontosabb szempont, hogy stabil gazdaságban működjön a város, a meglévő ipari park fejlődjön, a város odafigyeljen az itt működő vállalkozásokra és betelepülni szándékozó vállalatokra, társaságokra, cégekre. Fontos, hogy ezeknek a cégeknek ne csak munkáltató szempontból legyen vonzó a város, hanem munkavállalói oldalról is. Az Önkormányzatnak nincs lehetősége konkrétan a jövedelmi szintnek a növeléséhez, azonban közvetett módon hozzá tud járulni a város fejlesztésével.

- **Lakosság életminőségének javítása (közbiztonság, egészségügy, aktív társadalmi élet)**

Az életminőség javítására a város évről évre egyre több mindent tesz. Legfontosabb prioritások:

- közbiztonság erősítése: eddig több mint 100 térfelügyelő kamera került elhelyezésre, polgárőr egyesület alakult, mezőri szolgálat állt munkába. Ezek a jövőben is kulcsfontosságúak lesznek a város fejlődésében és az életminőség javításában.
- egészségügy: az Önkormányzatnak kevés ráhatása van az egészségügyre, hiszen nincs hatásköre. A városban szakrendelő, orvosi ügyelet és mentőszolgálat működik, valamint 4 gyógyszertár.
- aktív társadalmi élet: a közösségi média erősödése lehetőséget biztosított arra, hogy közvetlenebb módon elérje az önkormányzat a lakosságot és több városfejlesztést érintő

kérdésbe bevonja az itt élőket. Továbbra is fontos cél a lakossággal való szoros együttműködés, a társadalmi összefogás erősítése.

- **Kulturális élet, szabadidő aktív eltöltése, idegenforgalom fejlesztése és hagyományok megtartása, megteremtése**

Nyírbátorban a kultúra mindig is fontos szerepet játszott, hosszú távú cél, hogy a lakossági igényeket figyelembe véve továbbra is olyan pezsgő kultúra maradjon a városban, mely a lakosság megelégedését szolgálja. A beruházások tervezésénél fontos, hogy a lakosság kielégítése érdekében olyan fejlesztések is betervezésre kerüljenek, melyek a szabadidő aktív eltöltésére alkalmasak. A legfőbb szabadidős és turisztikai létesítmény a Sárkány Wellness és Gyógyfürdő, szolgáltatásainak fejlesztése, fenntartása és bővítése nagyban hozzájárul a turizmus fejlesztéséhez és a helyi aktív szabadidős élethez. Ennek fejlesztése szintén kiemelt cél.

A város mindig odafigyelt arra, hogy a hagyományokat tovább vigye és újakat alkosson az adott korhoz igazodva. Fontosnak tartja a jövőben is, hogy a régi Nyírbátor is megmaradjon és fennmaradjon, valamint, hogy a jövőben alakuljanak hagyományteremtő szándékkal létrejövő programok, események.

3.2.2 Horizontális cél

- **Környezetbarát város kialakítása**

Az épített környezet fejlesztése és a természeti környezet javítása során a város átgondoltan alkalmazza a klímaváltozás mértékének és negatív hatásainak mérséklésére bevethető eszközöket, intézkedéseket (pl. környezetkímélő és energiahatékony technológiai megoldások alkalmazása, klímatudatos szemléletmód terjesztése, utazási szokások megváltoztatása). A város célja klímastratégia megalkotása, a zöldfelületek növelése.

3.2.3 Városi szintű középtávú tematikus célok

Nyírbátor földrajzi, területi adottságait figyelembe véve, a korábbi fejlesztések kiválasztása és megvalósítása alapján a városban az alábbi célok kerültek meghatározásra:

T1.A versenyképes gazdaság feltételeinek javítása

A munkahelyteremtés és megtartás fő pillérei a munkanélküliség csökkentése, a külső befektetők letelepítése, kis-és középvállalkozások támogatása, oktatás fejlesztése, továbbképzési lehetőségek biztosítása.

Nyírbátor gazdasági stabilizálása és diverzifikációja, a külső gazdasági körülmények, a növekvő technológiai színvonal megfelelő képzettségeket és képességeket, valamint infrastrukturális fejlesztéseket követelnek. Ez csak az önkormányzat, az illetékes intézmények és munkaerő-piac szereplőinek szoros együttműködésével valósítható meg. A fejlesztések eredményeként korszerű tudásbázissal rendelkező, szakképzett és minőségi munkaerő-piaci potenciál jön létre, mely elősegíti a gazdaság fejlődését és a helyi munkaerőpiac sajátos problémáinak hatékonyabb kezelését a szakpolitikai irányvonalaknak megfelelően.

T2.A Kulturális, idegenforgalmi és szabadidős vonzerő fejlesztése

A kulturális és szabadidős kínálat minőségi és mennyiségi fejlesztése szintén olyan terület, ahol célszerű tovább folytatni a már megkezdett tevékenységeket, infrastrukturális és tartalmi fejlesztéseket.

Önmagában ezen tevékenységek folytatása azonban nem elegendő, hiszen a lakosság aktív részvételéhez és a turizmus kulturális vonulatának fejlesztéséhez elengedhetetlen a város szellemi és művészeti értékeinek közismertté és elismertté tétele, a programkínálat időbeli tervezése és összehangolása, továbbá a szolgáltatások illeszkedése a célcsoport elvárásaihoz és szükségleteihez.

A kultúra, a közművelődés és a rekreációs lehetőségek fejlesztése Nyírbátorban nemcsak cél, hanem eszköz is ahhoz, hogy kínálatot teremtsenek a turisták számára, meghosszabbítva ezáltal az itt-tartózkodás idejét, valamint erősítsék a helyi közösség társadalmi kohézióját és identitástudatát.

A nyírbátori imázs és identitás újabb karakteres városképi elemek létrehozásával erősíthető. A városszerkezetben a közterek és a zöldterületek ilyen elemnek tekinthetők. A közterületek revitalizálása a közterek tudatos bővítését, minőségének emelését és „élettel telítését” jelenti, aminek eredményeként valódi közösségi térként funkcionálhatnak.

T3.A települési környezet és infrastruktúra fejlesztése

Célja a városnak az épületállomány megújítása, mely esetében kiemelt szerepet játszik az alulhasznosított és nem megfelelő műszaki állapotban lévő épületállomány. Ezen a területen a város hatásköre elsődlegesen a saját tulajdonában lévő ingatlanok rekonstrukciójára terjed ki. A cél az, hogy a fizikai jellegű felújítások hozzájáruljanak az adott épület funkcióinak megerősítéséhez, bővítéséhez, költséghatékony üzemeltetéséhez – megfelelő infrastrukturális alapot biztosítva a köz- és humánszolgáltatások magas színvonalú ellátásához.

A belső városi közlekedés fejlesztése az útminőség javítására és a környezetbarát közlekedési megoldások elősegítésére irányul. A gyűjtőutak fejlesztése multiplikátor hatásként elősegíti a környező területek feltárását és gazdasági-társadalmi felértékelődését is – figyelembe véve az érintett városrészek elsődleges lakó- vagy gazdasági funkcióját. A közlekedés környezeti ártalmainak felszámolásához járul hozzá a közösségi közlekedés rendszerének korszerűsítése, mely egyfelől a járatok optimalizálást, másfelől környezetbarát közlekedési eszközök alkalmazását jelenti a

belvárosban. Szintén a környezetterhelés csökkentése miatt fontos a belterületi kerékpárút-hálózat bővítése és folyamatos karbantartása.

T4.Az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások használatának terjesztése

Nyírbátor számára az elkövetkező évek egyik legfontosabb kihívása, hogy hogyan és milyen mértékben tudja növelni az energiahatékonyságot és használni a megújuló energiaforrásokat.

A város célja az infrastrukturális fejlesztések esetében az energiahatékonyság központba helyezése, a alternatív energiaforrások felhasználása, energiagazdálkodás, mind a közintézmények, mind a lakófunkciójú épületek esetében. Ezek mellett kiemelt közvetett cél a szemléletformálás.

A város az alternatív energiák hasznosítása szempontjából kedvező adottságokkal rendelkezik (termálvíz, napenergia, földhő). Ezek tudatos és bővülő használatával Nyírbátor a megújuló energia hazai és nemzetközi mintavárosává válhat, ami a növekvő hírnév mellett az önkormányzati, lakossági és vállalkozói kiadások csökkentését is eredményezheti.

T5.A hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja

Nyírbátor dinamikus felzárkózását és fejlődését nagymértékben meghatározza a hátrányos helyzetű, főként roma lakosság viszonylag nagy aránya. Ahhoz, hogy a város hosszú távon növekedési pályára álljon, elengedhetetlen a hátrányos helyzetű lakosság problémáinak átfogó kezelése és társadalmi integrációja.

A komplex felzárkóztatásnak több eleme van:

- lakhatási feltételek javítása,
- magas minőségű és a szükségletekhez igazodó oktatás biztosítása,
- egészségügyi állapot javítása és prevenció,
- a célcsoportra szabott szociális szolgáltatások biztosítása,
- a foglalkoztathatóság javítása.

A hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítását és életminőségének emelését célozza meg az Antiszegregációs Program, ami jóllehet elsősorban az érintett szegregátumra vonatkozik, de természetesen ezek az intézkedések kiterjeszthetők és kiterjesztendők a város más részein élő hátrányos helyzetű lakosokra is.

3.2.4 Városi szintű területi célok

A 2-3 éves – helyenként hosszabb – időtartamra szóló városrészi szintű célok meghatározása az egyes városrészek átfogó gazdasági, társadalmi és településszerkezeti helyzetfeltárása, valamint az azokra épülő SWOT-elemzések alapján történt meg. A városrész-specifikus fejlesztési célok referenciapontot képeznek az integrált akcióterületi fejlesztésekhez is. Ennek megfelelően olyan kérdésekre is választ adnak, mint a településrész funkcionális fejlesztési iránya, a területhasználat jellege, a városrész lakókörnyezetének, illetve gazdasági környezetének fejlődési irányai. A folyamat során kirajzolódtak azok a funkciók, melyek esetében további fejlesztésekre, esetlegesen visszafejlesztésekre van szükség, így megvalósítható a város kiegyensúlyozott területi, gazdasági és társadalmi fejlődése.

A városrészi célok:

A városrészi célok a következők:

- V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése
- V2. A Víztorony környéki lakóterület bővítése és települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V3. Ipari Park és szolgáltatásainak fejlesztésével a tőkevonzó képesség javítása és a térség gazdasági potenciáljának megerősítése
- V4. A Vasútállomás környéki terület komplex rehabilitációja a közösségi és közlekedési funkciók megerősítése céljából
- V5. A társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésével és a lakókörnyezet fejlesztésével az Északi lakóterület lakosságának nagyobb mértékű integrálása Nyírbátor társadalmi-gazdasági folyamataiba
- V6. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének megerősítése a vendégek és a lakosság körében
- V7. A Délnyugati lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V8. A Déli iparterület gazdasági potenciáljának erősítése és a környezeti fenntarthatóság fokozott érvényesítése

V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése

A városrész Nyírbátor központi területe, fejlesztésének fókuszában ebből adódóan olyan funkciók fejlesztése áll, amelyek a település teljes lakossága számára relevánsak, és a járási hatókörű funkciókból adódóan elvárhatóak. A belvárosi területek megújításával, kiterjesztésével és racionalizálásával a cél egy olyan Városközpont megteremtése, amely

- egységes arculatú,
- sajátos szerkezetét megőrzi,
- lehetővé teszi a modern kisvárosi életformát – biztosítva az egyes szolgáltatások gyors és egyszerű elérhetőségét,
- közszolgáltatási, kereskedelmi, kulturális és turisztikai szempontból funkcionálisan megerősödött.

A városközpontban főleg lakótelepek vannak, melyek között a zöldfelületek és infrastruktúra fejlesztése, szolgáltatások bővítése a cél.

Mindennek eredményeként nő a város népességmegtartó képessége, turisztikai vonzereje és gazdasági potenciálja.

V2. A Víztorony környéki lakóterület bővítése és települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

A Víztorony, Csűröskert, Rózsakert városrész a jövőben is elsődleges lakóövezeti szerepkört fog betölteni. A cél a városrész által nyújtott életminőség folyamatos emelése egyfelől a települési infrastruktúra fejlesztésével, másfelől a helyi lakosok számára nyújtott szolgáltatások körének bővítésével (pl. közparkok, játszóterek kialakítása), minőségének emelésével, illetve a szolgáltatások elérhetőségének biztosításával (elsősorban a kereskedelmi funkciók erősödése prognosztizálható).

Mindennek köszönhetően javul a települési környezet állapota, továbbá a lakosság elégedettségének emelkedésével stabilizálódhat a városrész népességének száma.

V3. Az Ipari Park és szolgáltatásainak fejlesztésével a tőkevonzó képesség javítása és a térség gazdasági potenciáljának megerősítése

Az Ipari Park Nyírbátor és az egész vonzáskörzet gazdaságának egyik pillére, amely jelentős mértékben hozzájárul a térségi munkaerőpiac stabilizálásához. A beavatkozások ebben a városrészben a befektetés-ösztönzésre, az Ipari Park infrastrukturális fejlesztésére, a kiegyensúlyozott és versenyképes területhasználat biztosítására, valamint az elérhető üzleti szolgáltatások bővítésére és minőségének emelésére irányulnak. Mindezt intenzív befektetés-ösztönzési tevékenységgel kell kiegészíteni.

Az ipari, gazdasági szerep erősítése nem történhet meg megfelelően képzett munkaerő hiányában, tehát közvetetten a képzés területe is jelentős hatást gyakorol (nemcsak) az Ipari Park fejlődési potenciáljának alakulására. Ehhez hasonlóan a foglalkoztatási programok (pl. paktum) sem csak az Ipari Park városrészhez kapcsolódnak, de ugyanúgy hozzájárulhatnak az itt működő vállalkozások versenyképességéhez és új vállalkozások betelepüléséhez.

V4. Vasútállomás környéki terület komplex rehabilitációja a közösségi és közlekedési funkciók megerősítése céljából

A Vasútállomás környéki ipari-gazdasági terület jelentős mértékű, de jelenleg alulhasznosított potenciállal rendelkezik. A városrész hosszútávon kiemelkedő szerepet fog betölteni a városi és térségi közösségi és közlekedési funkciók szempontjából. Ezek a funkciók egyúttal azonban egy kedvezőtlen szociális jelenséggel is párosulnak, az Északi lakóterület szegregációs folyamatai ugyanis kezdenek kiterjedni erre a városrészre is. A vasútállomás környéki területek közösségi és közlekedési funkcióinak megerősítéséhez és a szociális problémák megoldásához egy komplex barnamezős revitalizáció keretében történhet meg.

V5. A társadalmi esélyegyenlőség feltételeinek megteremtésével és a lakókörnyezet fejlesztésével az Északi lakóterület lakosságának nagyobb mértékű integrálása Nyírbátor társadalmi-gazdasági folyamataiba

A városrész Nyírbátor szegregátuma, amely hosszú távon is lakóövezeti funkciót fog betölteni. A városrész leszakadásának megakadályozása az egész város szempontjából kiemelt jelentőségű, mivel közvetlen kapcsolata van a Városközponttal, a Szénaréti turisztikai övezettel és az Ipari Parkkal. A fejlesztések irányá ebben a városrészben tehát kettős:

- egyrészt szükséges a lakófunkciók megtartása és további fejlesztése oly módon, hogy a kedvező feltételek elősegítsék az életminőség emelkedését;
- másrészt a hátrányos helyzetű lakosság további leszakadását megakadályozó, társadalmi felzárkózásukat elősegítő intézkedések is elengedhetetlenek.

Szükséges tehát a lakáskörülmények javításának elősegítése, a kiskereskedelmi szolgáltatások helyi igényeknek megfelelő fejlődésének ösztönzése, a zöldfelületek és közösségi terek arányának növelése, karbantartása, valamint a közösségi és szociális szolgáltatások körének bővítése. A megfelelő közlekedési feltételek kialakítása terén kiemelt feladat az út-, kerékpárút- és járdahálózat teljes kiépítése, valamint a városrész és a többi településrész közlekedési kapcsolatának javítása. A